

Rapport

Opinieonderzoek naar Nederlandse zuivelsector

In opdracht van Dier&Recht

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/067

Datum

april 2022

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research/Dier&Recht) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Eetgewoonten Nederlanders	7
1.1	Meer dan helft consumeert nooit plantaardige zuivel	7
1.2	Gezondheid en milieu belangrijkste redenen voor plantaardig	8
1.3	Gewenning en smaak redenen voor dierlijk zuivel	9
1.4	Meerderheid positief over Nederlandse zuivelsector	10
2	Kennis over zuivelsector	12
2.1	Meesten weten niet dat alle kalfjes worden weggehaald bij moeder	12
2.2	Deel kalveren dat geslacht wordt accuraat ingeschat	12
2.3	Een op vijf denkt dat kalveren dagelijks buiten komen	13
2.4	Weinigen weten wanneer melkkoeien naar de slacht gaan	14
2.5	Meerderheid weet wanneer koe melk kan geven	15
3	Stellingen over zuivelsector	16
3.1	Koemelk geen probleem, scheiding koe en kalf wel	16
4	Onderzoeksverantwoording	19

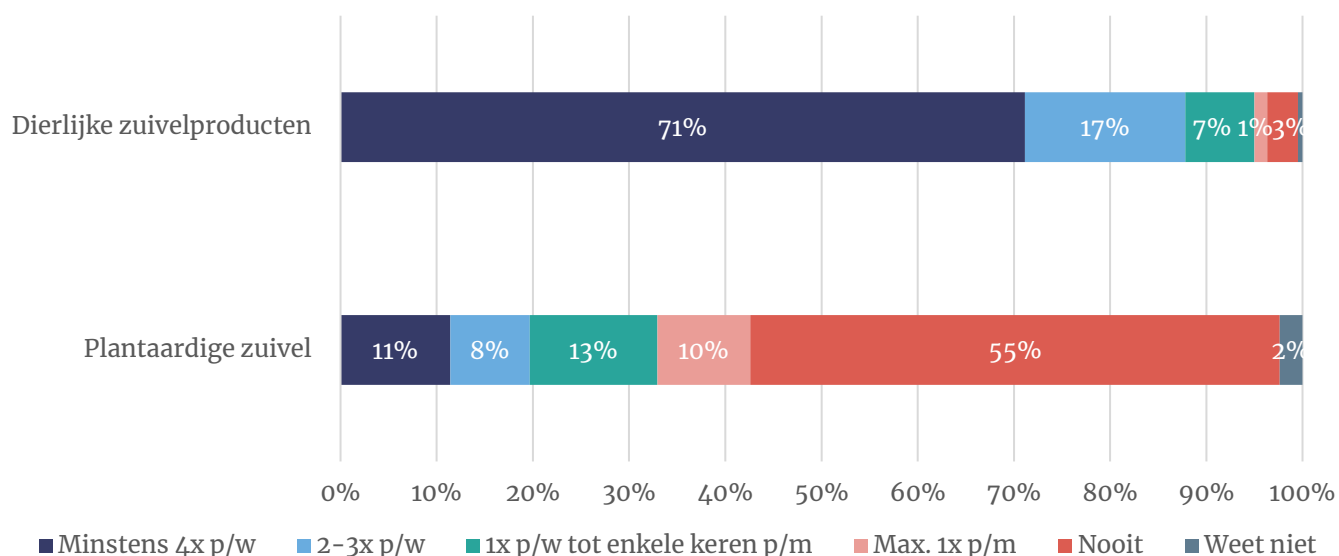
Waardering voor zuivelsector, maar kritiek op scheiding koe en kalf

Meeste mensen consumeren dierlijke zuivel

Zeven op tien Nederlanders (71%) consumeren minstens vier keer per week dierlijke zuivelproducten. Slechts drie procent doet dit nooit.

Plantaardige zuivelproducten worden veel minder geconsumeerd. Ruim de helft (55%) doet dit nooit.

Figuur 0.1: Hoe vaak drinkt/et u de volgende producten? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

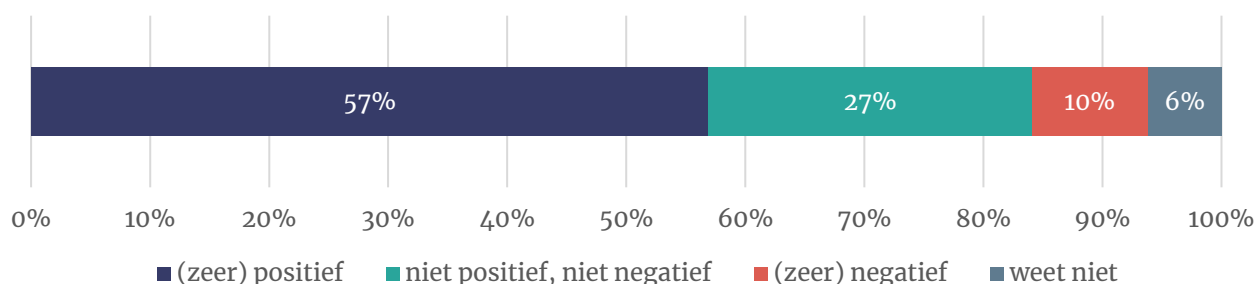
Nederlanders die wel dierlijke en geen plantaardige zuivel consumeren zeggen dit vooral te doen uit gewoonte (47%) en vanwege de smaak (43%).

Nederlanders die wel (eens) plantaardige zuivelproducten eten of drinken doen dat in vier op de tien gevallen (40%) omdat deze producten volgens hen gezonder zijn dan dierlijke zuivelproducten. Een op drie (33%) doet het voor het milieu.

Nederlanders positief over zuivelsector

Meer dan de helft (57%) van de Nederlanders is positief over de Nederlandse zuivelsector. Slechts tien procent is negatief.

Figuur 0.2: Hoe beoordeelt u de Nederlandse zuivelsector? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

Waarom is men positief?

Nederlanders die positief kijken naar de zuivelsector (57% van allen) vinden dikwijls dat de sector kwalitatief goede producten levert. Daarnaast roemt men de efficiëntie en innovatie. Tot slot vinden velen dat de sector relatief milieu- en diervriendelijk is in vergelijking met andere landen.

Waarom is men negatief?

De tien procent die negatief is vindt juist dat het schort aan de milieu- en diervriendelijkheid in de sector. Daarnaast vindt men de sector te groot. Sommigen zijn negatief omdat ze van mening zijn dat boeren niet voldoende betaald worden voor hun producten.

Nederlanders deels op de hoogte van praktijken in zuivelsector

We stelden enkele kennisvragen over de Nederlandse zuivelsector om te kijken hoe het is gesteld met de kennis van het publiek.

In de Nederlandse zuivelsector worden kalfjes direct of uiterlijk twee dagen na de geboorte weggehaald bij hun moeder. Een op vijf (18%) weet dit. De helft (52%) denkt dat dit alleen bij een groot deel gebeurt. Slechts vijf procent denkt dat kalfjes opgroeien bij hun moeder.

De helft van de Nederlanders heeft geen idee welk percentage van de stiertjes en vrouwelijke kalveren binnen een jaar naar de slacht gaat. Degenen die wel een antwoord geven schatten deze percentages goed in.

Tabel 0.3: Welk percentage van de jonge stieren en vrouwelijke kalveren gaat van het melkveebedrijf naar een kalverhouderij om daar binnen een jaar te worden geslacht voor de vleesproductie?

	Schatting	Werkelijkheid	Weet niet
Stiertjes	83%	100%	55%
Vrouwelijke kalveren	41%	40%	48%

Een op vijf denkt dat kalfjes in de kalverindustrie dagelijks buiten komen. In werkelijkheid komen zij nooit buiten.¹ Drie op tien (29%) schatten dit correct in.

Een op vijf Nederlanders schat correct in dat melkkoeien normaal gesproken tussen hun vierde en zesde naar de slacht gaan. Dit is correct. Dertien procent denkt dat de melkkoeien jonger zijn, terwijl een op drie (33%) denkt dat melkkoeien ouder zijn als ze naar de slacht gaan. Vier procent denkt dat melkkoeien überhaupt niet worden geslacht, terwijl drie op tien (29%) geen idee hebben.

De meerderheid (56%) van de Nederlanders weet wanneer een koe melk kan geven (namelijk: nadat ze is bevallen van een kalf). Een kwart (26%) denkt dat een volwassen koe altijd melk kan geven.

Melkproductie geen probleem, scheiding kalf en koe wél

De ruime meerderheid (79%) van de Nederlandse bevolking vindt dat kalveren in de kalverhouderij dagelijks naar buiten zouden moeten gaan. Momenteel is dit in bijna geen kalverhouderijen het geval.

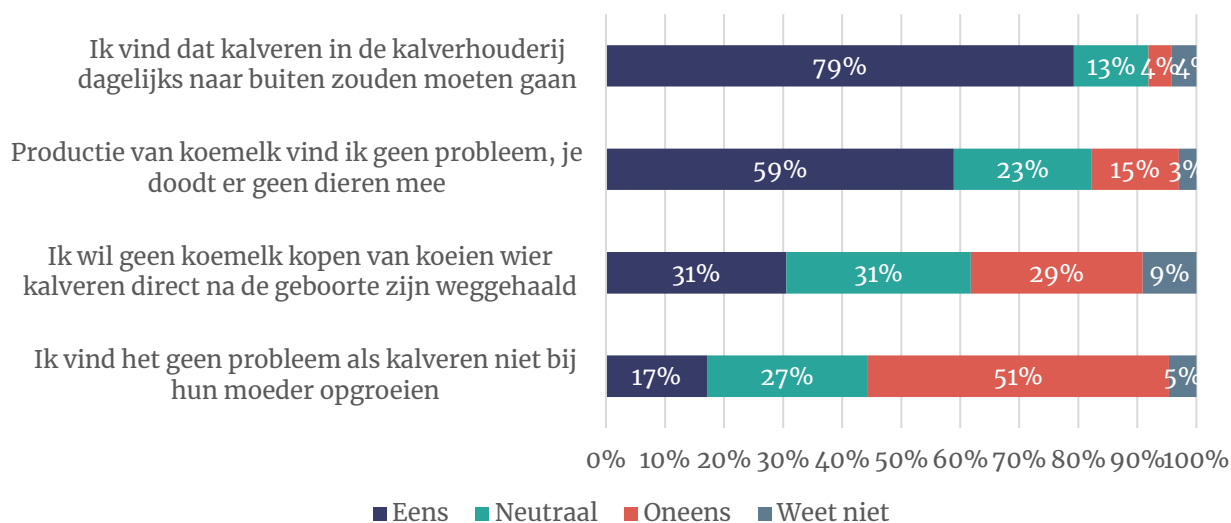
¹ [Update ongerief-analyses 2018-2020: vleeskuikens, vleeskalveren, varkens en melkvee](#), Wageningen Universiteit (p.46).

Zes op tien (59%) vinden de productie van koemelk geen probleem. Vijftien procent van de Nederlanders is het hiermee oneens. Tachtig procent van de veganisten en vijftig procent van de vegetariërs zijn het oneens met de stelling.

Nederlanders zijn verdeeld over de derde stelling. Drie op tien (31%) willen geen koemelk kopen van koeien wier kalveren direct na de geboorte zijn weggehaald. Nog eens drie op tien (31%) zijn neutraal en drie op tien zijn het oneens (29%).

De helft (51%) vindt het een probleem als kalveren niet opgroeien bij hun moeder. Voor 17 procent geldt dit niet.

Figuur 0.4: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 tot maandagochtend 11 april 2022. In totaal werkten 1.202 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=1.085) is afkomstig het I&O Research Panel, 119 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken

1 Eetgewoonten Nederlanders

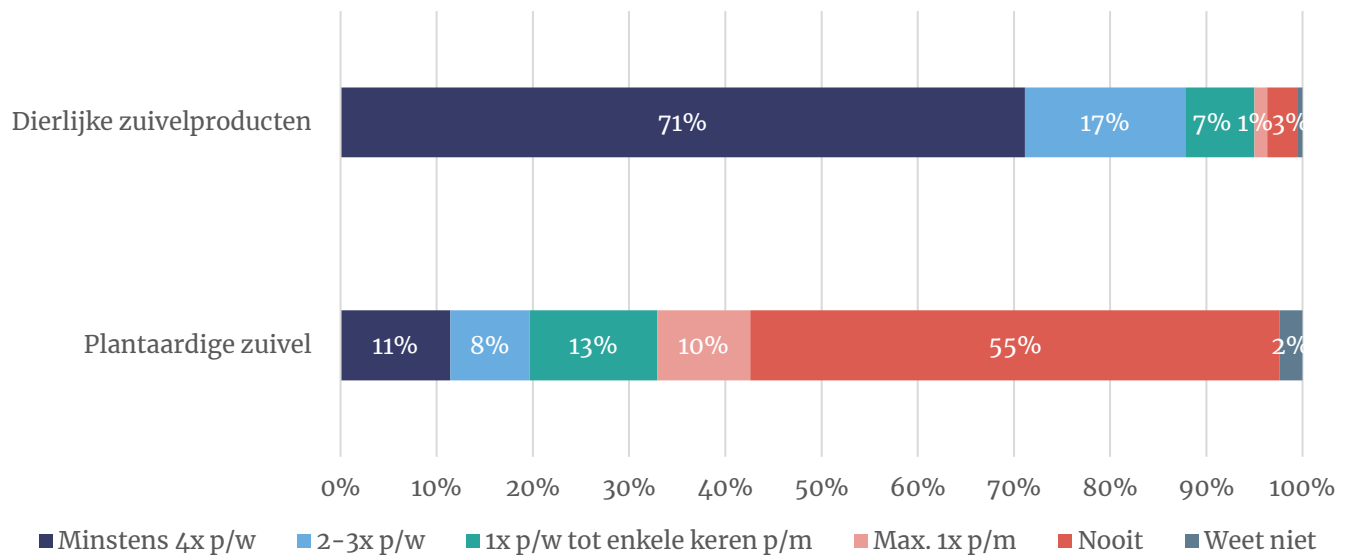
1.1 Meer dan helft consumeert nooit plantaardige zuivel

Zeven op tien Nederlanders (71%) consumeren minstens vier keer per week dierlijke zuivelproducten. Slechts drie procent doet dit nooit.

Plantaardige zuivelproducten worden veel minder geconsumeerd. Ruim de helft (55%) doet dit nooit. Elf procent eet of drinkt minstens vier keer per week plantaardige zuivel.

Dit aandeel ligt uiteraard hoger onder vegetariërs (22%), pescitariërs² (36%) en veganisten (58%).

Figuur 0.1: Hoe vaak drinkt/eet u de volgende producten? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

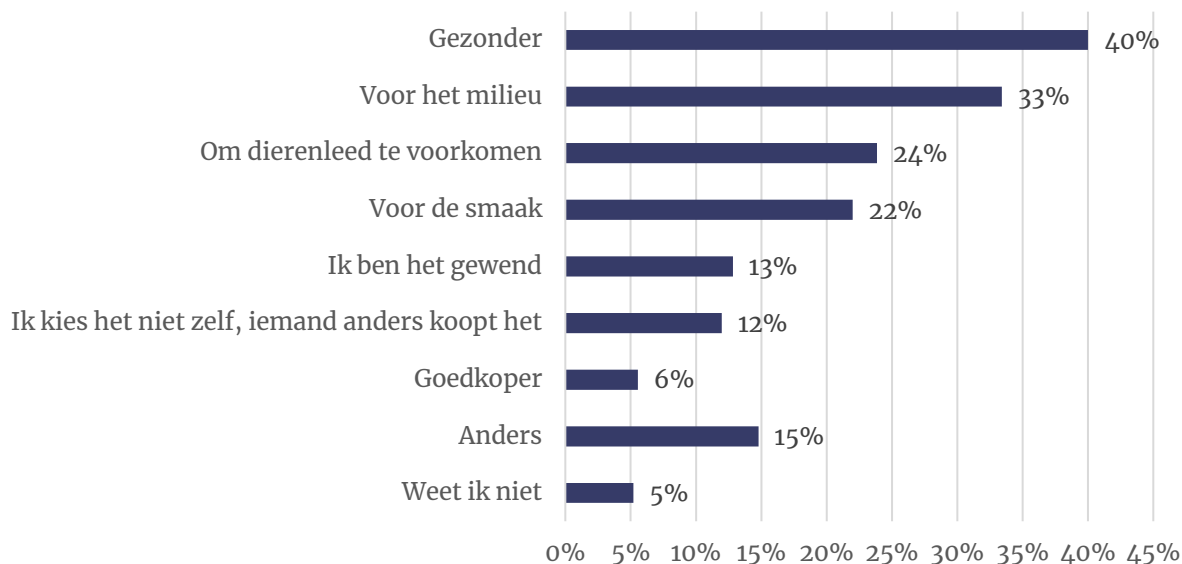

² Geen vlees, wel vis

1.2 Gezondheid en milieu belangrijkste redenen voor plantaardig

Nederlanders die wel eens plantaardige zuivelproducten eten of drinken vroegen wij waarom zij dit doen. Vier op tien (40%) noemt deze producten gezonder dan dierlijke zuivelproducten. Een op drie (33%) doet het voor het milieu, terwijl een op vier (24%) dierenleed wil voorkomen. Vijftien procent noemt een andere reden. Dit zijn vaak mensen met een allergie of lactose-intolerantie.

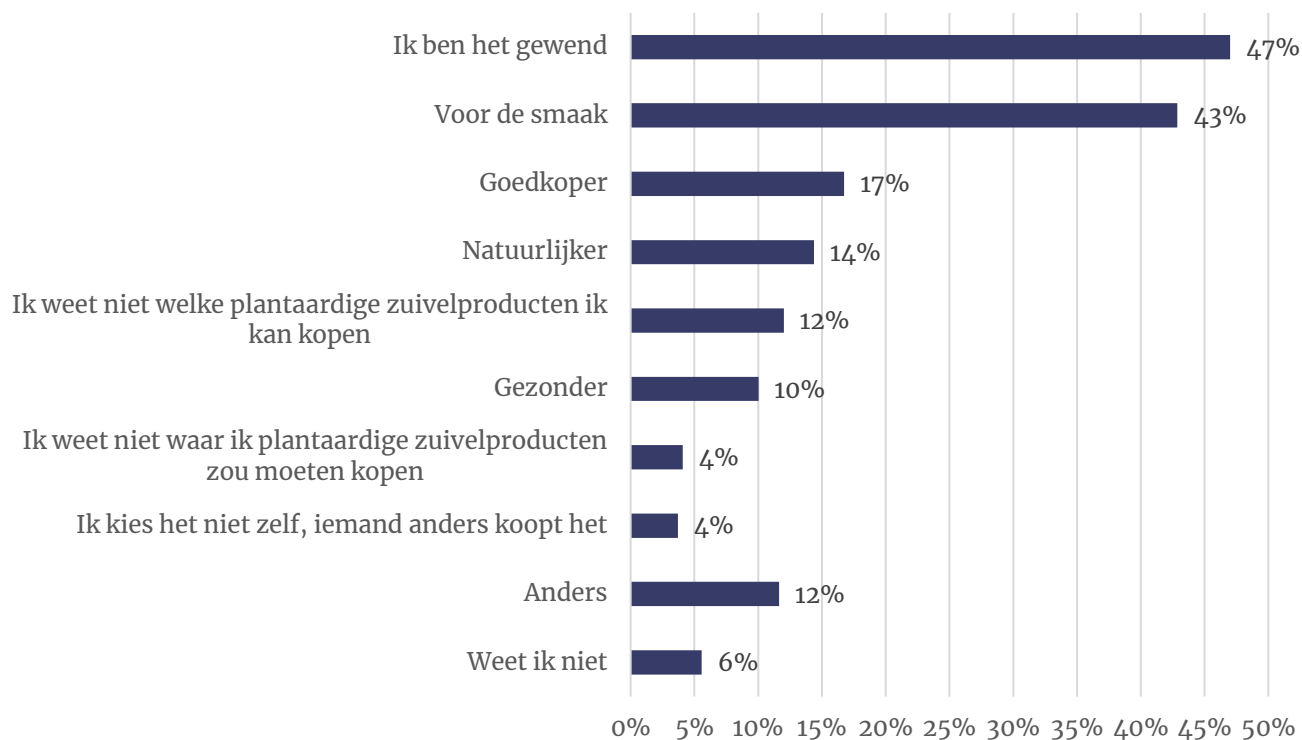
Figuur 1.2: Waarom drinkt/ eet u plantaardige zuivelproducten? Basis: Nederlanders die wel eens plantaardige zuivelproducten consumeren (n=502).

1.3 Gewenning en smaak redenen voor dierlijk zuivel

Mensen die geen plantaardige zuivel drinken, maar wel dierlijke zuivel werden eveneens naar hun beweegredenen gevraagd. Bijna de helft (47%) zegt dit te doen uit gewenning, terwijl 43 procent het lekkerder vindt.

Figuur 1.3: Waarom drinkt u geen plantaardige zuivelproducten maar wel dierlijke? Basis: Nederlanders die wel dierlijke maar geen plantaardige zuivelproducten consumeren (n=662).

1.4 Meerderheid positief over Nederlandse zuivelsector

Meer dan de helft (57%) van de Nederlanders is positief over de Nederlandse zuivelsector. Slechts tien procent is negatief.

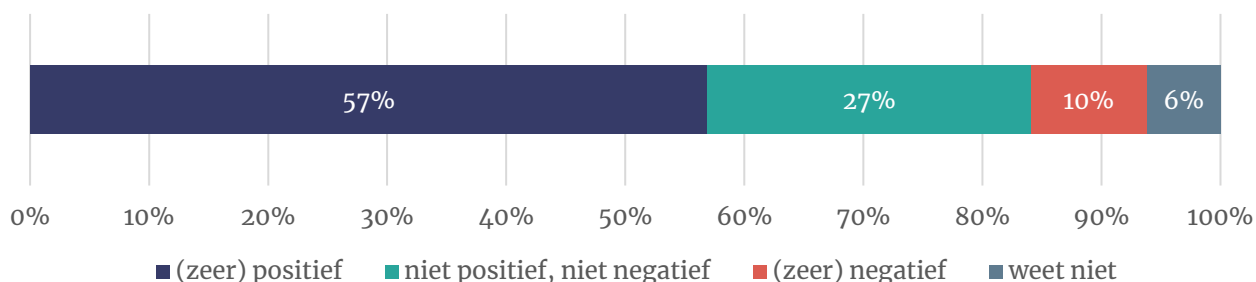
Als we vragen naar een toelichting voor hun positieve oordeel komen vier argumentatielijnen vaak terug. Hieronder geïllustreerd met een citaat.

- **Goede kwaliteit:** “Ik vind dat de Nederlandse zuivelsector van hoge kwaliteit is. Wij maken de lekkerste kaas.”
- **Efficiënt en innovatief:** “De zuivelindustrie is technologische de beste sector van Europa.”
- **Milieuvriendelijk:** “Ondanks het woud aan regels toch grotendeels bezig met groener produceren.”
- **Diervriendelijk:** “Dierenwelzijn is goed, regels worden goed gevolgd, kwaliteit is hoog.”

De tien procent met een negatief oordeel licht dit als volgt toe:

- **Niet diervriendelijk:** “Puur dierenleed, onnodig voor onze gezondheid en razend slecht voor het milieu.”
- **Niet milieuvriendelijk:** “Oorzaak stikstof uitstoot van de veestapel wordt niet aangepakt.”
- **Te grootschalig:** “Ik denk dat de zuivelsector 'te groot' is geworden en dat we met minder koeien zouden moeten kunnen.”
- **Boeren krijgen te lage prijs:** “Het is erg dat boeren lage prijs krijgen voor hun melk en dat ze daardoor dieren zo voeren dat ze hoogste melkoprangst hebben. Liever terug naar bloemetjesweiden enz.”

Figuur 1.4: Hoe beoordeelt u de Nederlandse zuivelsector? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

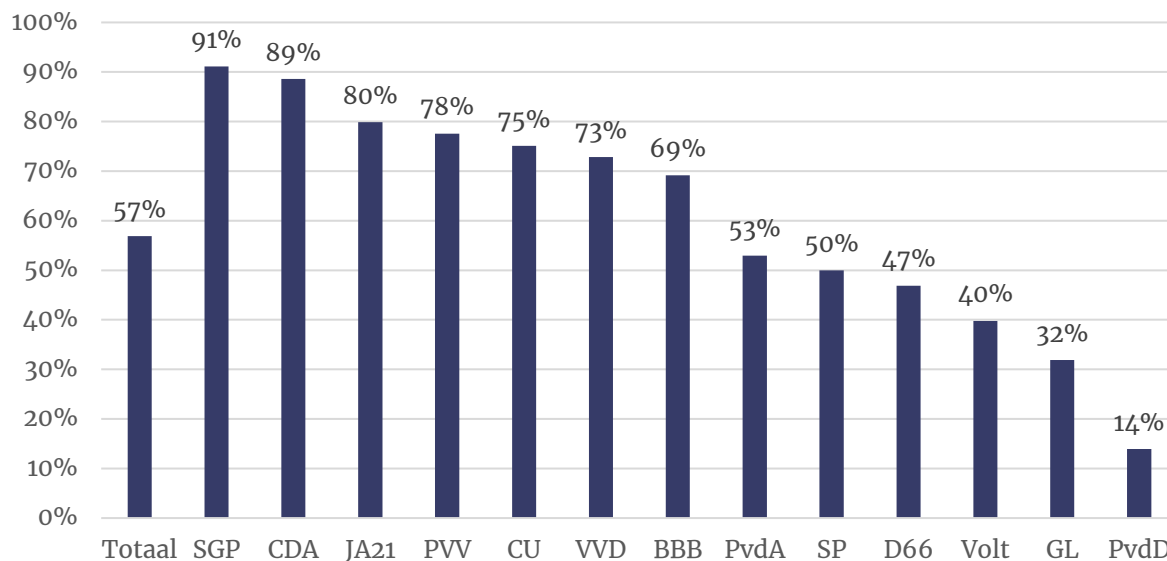

Oordeel over zuivelsector sterk afhankelijk van politieke voorkeur

Oordelen over de Nederlandse zuivelsector zijn sterk politiek gepolariseerd. Een minderheid van de kiezers van ecologische (GroenLinks en Partij voor de Dieren) en sociaalliberale partijen (D66 en Volt) is positief over de zuivelsector. Rechtse kiezers zijn doorgaans erg positief.

Opvallend is dat slechts 69 procent van de BBB-kiezers positief is. Daar moeten twee zaken bij worden vermeld: slechts 2 procent is negatief en het betreft een relatief kleine deelsteekproef van 40 kiezers.

Figuur 1.5: Hoe beoordeelt u de Nederlandse zuivelsector? (naar partijvoorkeur) Basis: gehele steekproef (n=1.207)

2 Kennis over zuivelsector

2.1 Meesten weten niet dat alle kalfjes worden weggehaald bij moeder

In de Nederlandse zuivelsector worden kalfjes direct of uiterlijk twee dagen na de geboorte weggehaald bij hun moeder. Het kalfje krijgt daarna kunstmelk zodat de melk van de koe kan worden gebruikt voor zuivelproducten. De zuivelsector stelt dat het scheiden van moeder en kalf de gezondheid van het kalf ten goede komt. Daarnaast zouden de dieren meer stress ervaren als de scheiding op latere leeftijd plaatsvindt. Een gezamenlijk rapport van de Wageningen Universiteit en het Louis Bolk Instituut stelt echter dat het (vervroegd) scheiden vooral negatieve effecten heeft.³

Slechts een op vijf (18%) weet dat alle kalfjes in de Nederlandse zuivelindustrie bij hun moeder worden weggehaald. Iets meer dan de helft (52%) denkt dat dit bij een groot deel gebeurt. Slechts vijf procent denkt dat Nederlandse kalfjes opgroeien bij hun moeder.

Tabel 2.1: Welke optie omschrijft de huidige situatie in Nederlandse zuivelindustrie het beste, denkt u?

Basis: gehele steekproef (n=1.207)

Stelling	%
In Nederland worden kalfjes direct na de geboorte weggehaald bij hun moeder	18
In Nederland wordt een groot deel van de kalfjes direct na de geboorte weggehaald bij hun moeder	52
In Nederland wordt een klein deel van de kalfjes direct na de geboorte weggehaald bij hun moeder	9
In Nederland groeien kalfjes op bij hun moeder	5
Weet ik niet	16

2.2 Deel kalveren dat geslacht wordt accuraat ingeschat

Stieren worden op een leeftijd van twee weken naar de kalverhouderij vervoerd. Daar worden ze binnen een jaar geslacht voor de vleesproductie. Ditzelfde geldt voor vier op tien vrouwelijke kalveren.

Als we Nederlanders vragen deze percentages te schatten geeft circa de helft aan geen idee te hebben. Degenen die het wel weten hebben vrij goed zicht op de werkelijkheid. De gemiddelde schatting voor de stieren is 83 procent, terwijl het percentage kalveren bijna exact goed wordt geschat (41%).

Tabel 2.2: Welk percentage van de jonge stieren en vrouwelijke kalveren gaat van het melkveebedrijf naar een kalverhouderij om daar binnen een jaar te worden geslacht voor de vleesproductie?

	Schatting	Werkelijkheid	Weet niet
Stiertjes	83%	100%	55%
Vrouwelijke kalveren	41%	40%	48%

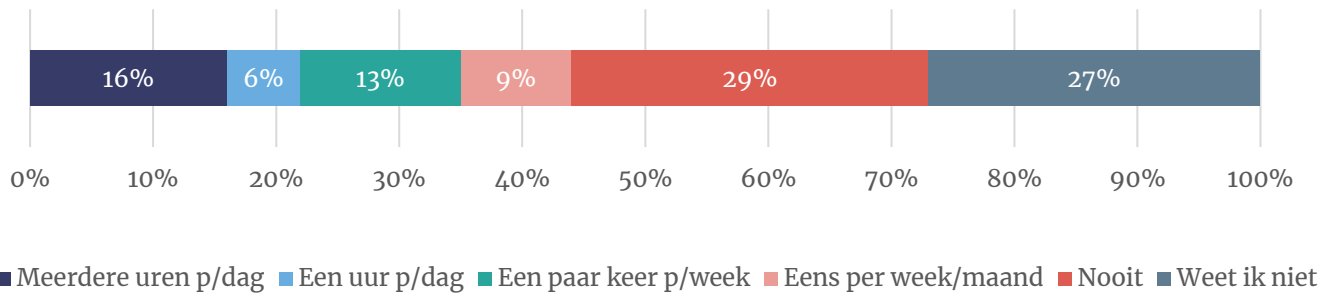
³ [Verkenning: kalf bij de koe](#), Wageningen Universiteit en Louis Bolk Instituut.

2.3 Een op vijf denkt dat kalveren dagelijks buiten komen

Er worden in de zuivelindustrie meer kalveren geboren dan nodig voor de vervanging van de uitgemolken melkkoeien. Daarom komt 70 procent van de kalfjes die geboren worden in de zuivelindustrie terecht in de kalverindustrie. Daar worden zij opgefokt ten behoeve van hun vlees.

In deze kalverindustrie komen kalveren nooit buiten.⁴ Hier zijn de meeste Nederlanders niet goed van op de hoogte. Drie op tien (29%) weten dit wel. Ruim een op vijf (22%) denk dat kalveren dagelijks naar buiten gaan.

Figuur 2.3: Hoe vaak komen de meeste kalveren in kalverhouderijen buiten, denkt u? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

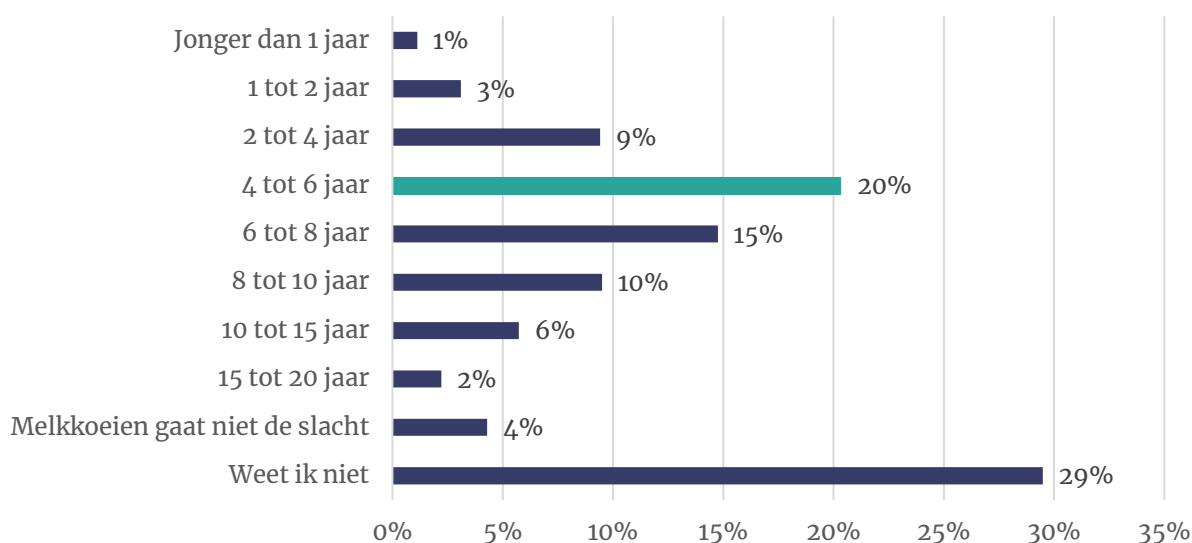
⁴ [Update ongerief-analyses 2018-2020: vleeskuikens, vleeskalveren, varkens en melkvee](#), Wageningen Universiteit (p.46).

2.4 Weinigen weten wanneer melkkoeien naar de slacht gaan

Koeien op een melkveebedrijf gaan normaal gesproken na vier tot zes jaar naar de slacht.⁵ Hoewel een koe van nature veel ouder kan worden neemt de melkproductie en kans op vruchtbaarheid af op die leeftijd.

Bijna drie op tien (29%) hebben geen idee wanneer melkkoeien naar de slacht gaan. Daarnaast denkt een op drie (35%) dat melkkoeien doorgaans ouder worden dan zes jaar. Slechts twintig procent vult het correcte antwoord in (4-6 jaar), terwijl 13 procent denkt dat melkkoeien op nog jongere leeftijd naar de slacht gaan.

Figuur 2.4: Melkkoeien worden gehouden vanwege hun melkproductie. Op welke leeftijd gaan zij naar de slacht, denkt u? Basis: gehele steekproef (n=1.207) Correcte antwoord weergegeven in groen.

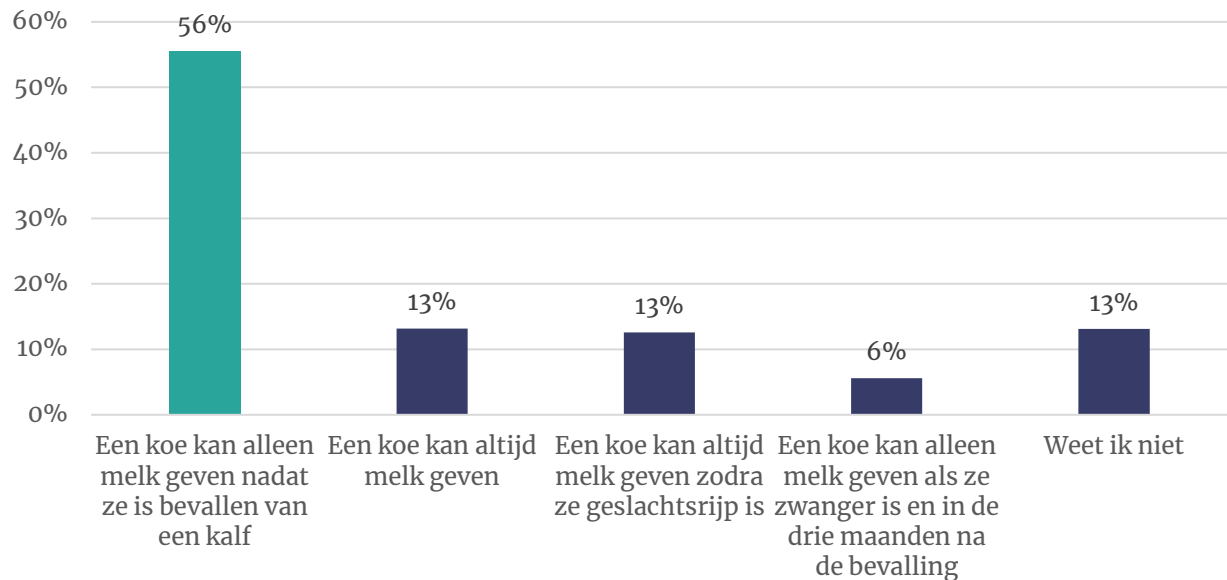
⁵ [Vlees van melkkoe zit niet in ons systeem](#), Nieuwe Oogst.

2.5 Meerderheid weet wanneer koe melk kan geven

De meerderheid (56%) van de Nederlanders weet dat een koe alleen melk kan geven nadat ze is bevallen van een kalf. Een kwart (26%) denkt ofwel dat een koe altijd melk kan geven (13%) of altijd zodra ze geslachtsrijp is (13%).

Figuur 2.5: Welke uitspraak is waar, denkt u?

Correcte antwoord weergegeven in groen. Basis: gehele steekproef (n=1.207)

3 Stellingen over zuivelsector

3.1 Koemelk geen probleem, scheiding koe en kalf wel

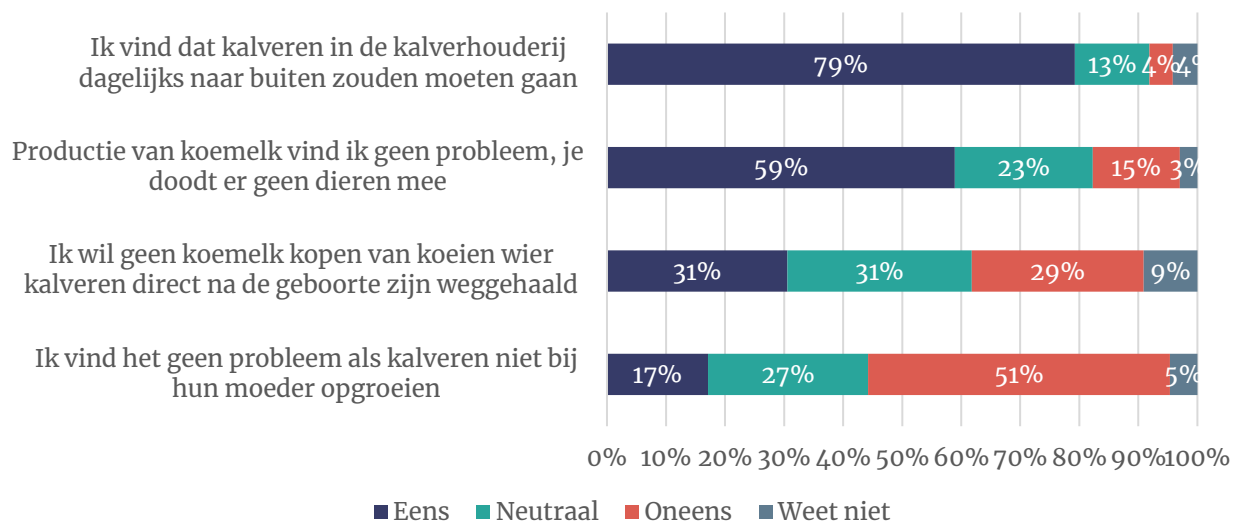
De ruime meerderheid (79%) van de Nederlandse bevolking vindt dat kalveren in de kalverhouderij dagelijks naar buiten zouden moeten gaan. Momenteel is dit in bijna geen kalverhouderijen het geval.

Zes op tien (59%) vinden de productie van koemelk geen probleem. Vijftien procent van de Nederlanders is het hiermee oneens. Tachtig procent van de veganisten en vijftig procent van de vegetariërs zijn het oneens met de stelling.

Nederlanders zijn verdeeld over de derde stelling. Drie op tien (31%) willen geen koemelk kopen van koeien wier kalveren direct na de geboorte zijn weggehaald. Nog eens drie op tien (31%) zijn neutraal en drie op tien zijn het oneens (29%).

De helft (51%) vindt het een probleem als kalveren niet opgroeien bij hun moeder. Voor 17 procent geldt dit niet.

Figuur 3.1: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: gehele steekproef (n=1.207)

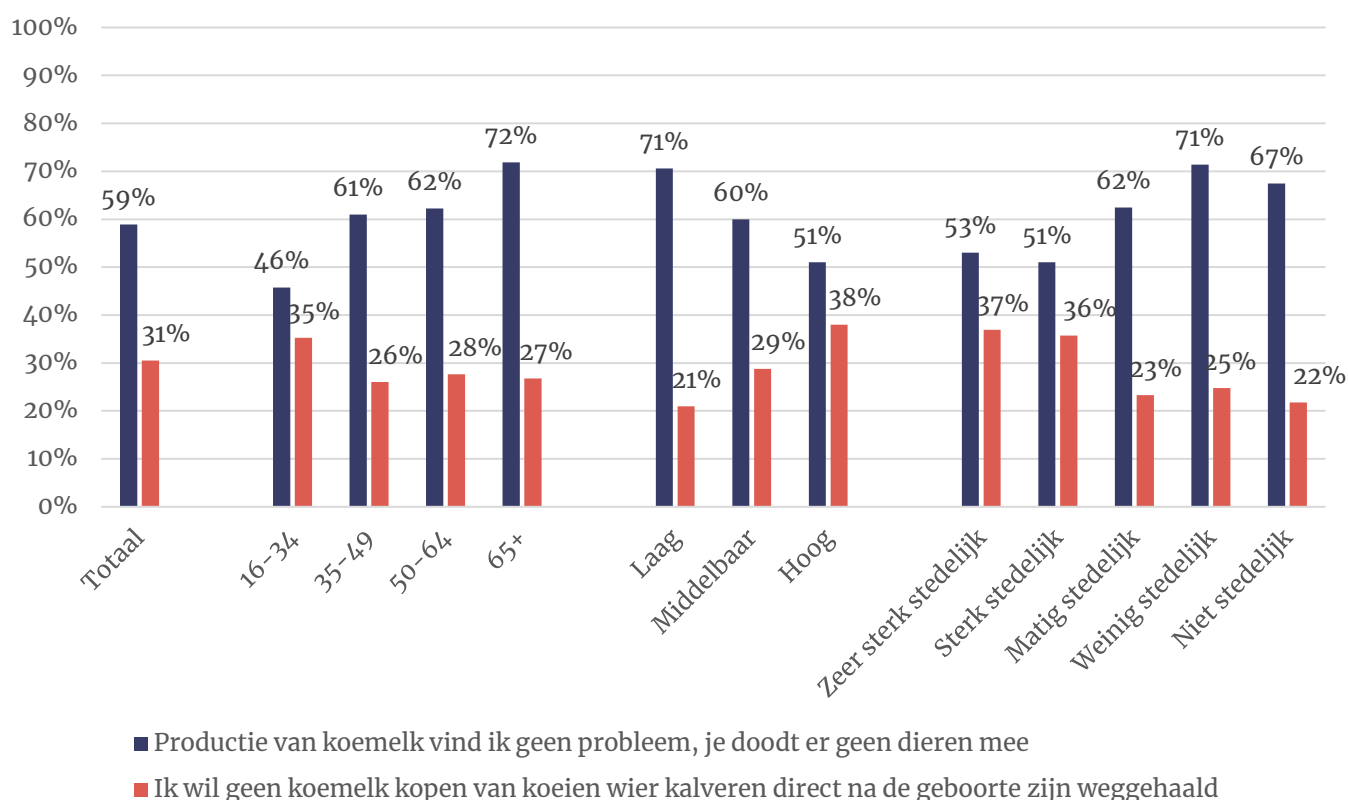

Naar sociaaldemografische kenmerken

Als we uitsplitsen naar drie sociaaldemografische kenmerken zien we aantal duidelijke patronen.

Jongeren vinden de productie van koemelk vaker problematisch dan ouderen. Zeven op tien (72%) 65-plussers vinden de productie van koemelk geen probleem, tegenover bijna de helft (46%) van de 35-minners. Daarnaast vinden lager opgeleiden (71%) en niet-stedelingen (67%) de productie vaker geen probleem dan hoger opgeleiden (51%) en mensen in zeer sterk stedelijke omgevingen (53%).

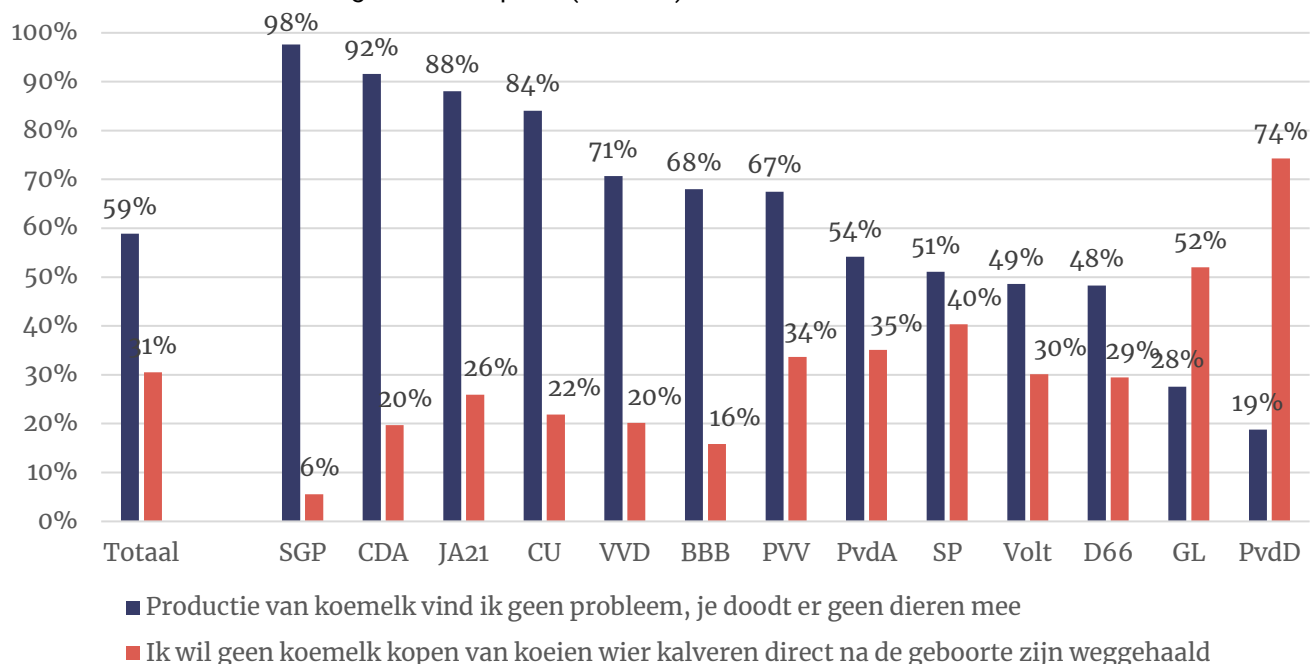
Figuur 3.2: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (naar leeftijd, opleiding en mate van stedelijkheid) "Helemaal eens" en "eens" bij elkaar opgeteld. Overige antwoordopties: "neutraal", "oneens", "helemaal oneens" en "weet niet". Basis: gehele steekproef (n=1.207).

Naar stemvoorkeur

Ook deze stellingen zijn sterk gepolariseerd naar partijvoorkeur. De meerderheid van de GroenLinks- en Partij voor de Dieren-kiezers wil geen koemelk kopen van koeien wier kalveren direct na de geboorte zijn weggehaald. Kiezers van rechtse partijen hebben minder moeite met deze praktijk en de productie van koemelk in het algemeen.

Figuur 3.3: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (naar partijvoorkeur)
 “Helemaal eens” en “eens” bij elkaar opgeteld. Overige antwoordopties: “neutraal”, “oneens”, “helemaal oneens” en “weet niet”. Basis: gehele steekproef (n=1.207).

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 tot maandagochtend 11 april 2022. In totaal werkten 1.202 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=1.085) is afkomstig het I&O Research Panel, 119 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tergoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl